

A 100 éve született Weöres Sándor műfordításaiból

Weöres Sándor versei és drámái és más írásai a szó legvalódiabb értelmében a gyermekkorunktól az életünk végéig kísérnek. Óvodásként világgá zengtük, hogy a Harap utca három alatt megnyílt a kutyatár, de ugyanígy mondtuk, hogy őszi éjjel izzik a galagonya, izzik a galagonya ruhája. Hosszan sorolhatnám még a sok-sok verset, amit nap mint nap, csak úgy játékosan, magunknak, vagy éppen szereplésekor: Anyák napján, és más ünnepeken örömmel adtunk elő. Aztán mi is nőttünk és elővettük a költő csodálatos verseit, színházban megnézhattuk a Holdbéli csónakost, olvashattuk, de feldolgozva moziban is láthattuk a felkavaró Psychét. Weöres költészete és életműve kimeríthetetlen volt, dallama, ritmusa, tartalma gyógyító, izgalmas és gazdagító. Minden nemzet kultúrájára, irodalmára nyitott volt, így nem csoda, hogy szlovén barátja, Pável Ágoston versein kívül a többi nemzetiség versfordításaiból is tudunk közreadni egy nagy csokorra valót.

Johann Wolfgang Goethe
német író, költő (1749-1832)

Cigánydal

Hóban, erdön, dermedt ködön át,
Csikorgó téli éjszakán
Hallottam a farkasok éh-sikolyát,
Hallottam a zord kuvikot:
Ville vau-vau-vau!
Ville vó-vó-vó!
Vito-hu!

Macskát lőttem egyszer, feketét,
A Náni boszorkány állata volt,
Rámtört hét ordas ott sebesen,
Hét nő volt a faluból:
Ville vau-vau-vau!
Ville vó-vó-vó!
Vito-hu!

Jól ismerem én valamennyi banyát,
Nánit, Katit, Örszit, Orsolyát,
Évát s Lizát, meg a Bábit is.
Sívítottak, körbe, mind:
Ville vau-vau-vau!
Ville vó-vó-vó!
Vito-hu!

Mind sorra nevén neveztem én:
Náni, mit akarsz? Babi, mit akarsz?
Akkor dideregni kezdtek, és
Valamennyi elszelelt:
Ville vau-vau-vau!
Ville vó-vó-vó!
Vito-hu!

Konrad Sutarski
magyarországi lengyel költő (1935-)

A fák megnőttek az erdön

a fák megnőttek az erdön
akkor szóltak nekem
vállaljak egyet magamnak
s vigyem

hogyan bizonyosan tudjam
melyik fa az enyém
utat mutattak
a törzsek között

mikor a legszebbet kidöntöttem
és vittem
bizonyítékot követeltek
mi céloom vele

A köveket mindlassabban

a köveket mindlassabban körülfogó szavakba
merülök
álló öblökbe
iszapos emlékezetbe
itt elmosódik a fölösleges part
s a kiszabadult eszme megtalálja búvóhelyeit

minek a hidakra nézni ez ártérről
vagy a napok múlását észrevenni
szabad a háborúkat a bolyongásokat feledni
de tudni kell e szavakba mi fullad

Heinrich Heine
német költő (1797-1856)

Ha tudnák csöppke virágok

Ha tudnák csöppke virágok,
Milyen sebesült a szívem:
Hogy múltjon róla az átok,
Mind sírnának velem.

Ha tudnák a kis csalogányok,
Mily béna, beteg vagyok:
Felém zendülne az ág-bog,
A gyógyító dallamok.

Ha tudnák bánatom árját
Az arany csillagseregek:
Az eget tüstént odahagynák,
hogy vigaszt hintsenek.

Ők nem tudhatják mégse,
Egy tudja, mi fáj nekem,
De ő maga széttépte,
Széttépte a szívem.

Tarasz Sevcsenko
ukrán költő (1814-1861)

Végrendelet

Ha meghalok: tágas mezőn
vessétek az ágyam,
egy kurgánnak magasában,
édes Ukrajnámban,
hol a füves messzeséget
véges-végig látom
és hallgatom, hogy a Dnyeper
mint zúg a lapályon.

Ha majd hallom: hogy özönöl
az ellenség vére,
ha majd ömlik Ukrajnából
a tenger kékjébe –
akkor fel az égig szállok
s a küszöbig ott fent,
hálát adni. Hanem addig
nem ismerek istent.

Keljetek fel, zúzzátok szét
valamennyi láncot,
zsarnok-vérrel öntözzétek
a szent szabadságot.
S akkor majd a nagy családban,
csendes szóval hordozzátok
szabad, új családban
nevem a hazában.

Ávetik Iszákján
örmény költő (1875-1957)

Lelkem távoli parton bolyongott

Lelkem távoli parton bolyongott
Szabad madárként kibontva szárnyát,
Csillagfény-mosoly, komor homlokránc
Árnyként követte eszmém futását.
Távoli parton, kőszikla mellett
Süvített, morgott a sötét tenger,
És a mélységből szélvihar támadt
Homlokom ellen.

Sűrű tölgyerdő susogta ottan
Rég-múlt századok, rég-volt nemzetek
Tetteit sorban.

A lazúr-mennybolt fénylett felettem
És a lazúrban tisztán derülten
Égett a lelkem, e tűzláng-tenger,
Így váltak dallá eszméim sorban,
Mindannyit csillag-seregként szórtam
Távoli parton...

Így alkottam egy csodás világot,
Ahol a fenség, szépség, hatalom
Uralkodik és örökre áldott.
Távoli parton így száll a dalom.
Kibontva szárnyam
Szabad magányban.

Damjan Damjanov
bolgár költő (1935-1999)

Köd

Mint gyermek álma, száll le hirtelen,
fátyla alatt eltűnik szélziláltan
a zöld erdő-kontúr ezüstösen.
Minden elsüllyed fehér horpadásban.
Lassan, győzőn a világra omol,
hatalmas nemlétté átváltoztatja.
És magamra maradok, mint bagoly,
vagy mint elhagyott hajlékba falazva.
Homályos aggály vakondként kotor
szemembe és szívembe észrevétlen:
az én halálom is valamikor
eljő, mint ő. Hűvösen és sötéten.
Szememre kúszik félelmetesen,
a madarakat s fákat eltakarja.
Elmosódik, mint könnyben, életem,
valahová tűnik, bár nem akarva...
De a ború nem örök. Szerteszáll
s rálátni a szép parttalan világra.
És meg kell értenem, hogy a halál
nem olyan változékony, mint a pára.

Egysoros költemények

Az egysoros vers

Egyetlen síp, de mennyi visszhang a rengetegben.

Pán

Bakkecske, szomorú faun, néz ritkás lombokon át.

Temetés csillaga

Árnyék játszik faággal egy árnyék sírkövén.

Új sír

Lépj csöndesen, te vándor, ne ébreszd föl a holtat.

Táncosnő csillag

Arcára húzott sállal, állva távolodik.

A vágy

Szerelem, bár ne volnál a szív bögyölye folyton.

Színek

Jácintok, kék felhők; és az ég virágokat hordoz.

A mesebeli madár

Az otthonunk tüzeben arany fácánok szállnak.

Tél

Távolban szán csilingel... Ó, behavazott lélek!

Alkony

Szerelmed egyre hosszabb árnyékkal ér utol.

Melankólia

Suhogtak meglőtt hosszú szárnyak. Késő remény.

Menyasszony

Parton egyetlen kőris, vízen egyetlen csillag.

Ifjúság

Az ősz avarán félénk lépegetésű őz.

Csalódás

Tükröt törtél, de széthullt képed nem söpröd össze.

Vecsernye

Zápor-nyaláb az ének, vihar a harangkongás.

Gesztenye

Emlékezet-tövisből múltat gyűjtöttem össze.

Honalapítók

Első falusi füst és völgyben ebugatás.

A gyermekkor ősze

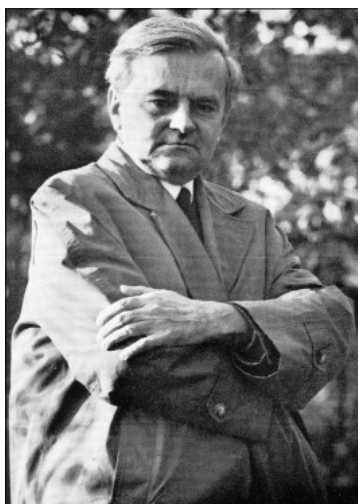
Rozoga öreg ágyon tartós birsalma-illat.

Görög márvány

Kő meleg hajlásában érzed egy Isten testét.

A költő

Verssel megrakva áll, mint az ősz, gyümölcscsel telve.

Weöres Sándor 1913. június 22-én született Szombathelyen. Földbirtokos katonatiszt apa, Weöres Sándor és művelt polgárcsaládból való anya, Blaskovich Mária egyetlen gyermeke.

Csöngén élt, gyermekkorától nagy műveltségű felnőttekkel érintkezett. A pápai evangélikus iskolában kezdte tanulmányait, majd 1919-től – amikor a családnak el kellett hagynia a várost –, a csöngői evangélikus iskola diákja, majd gyenge egészségi állapota miatt magántanulója lett. Gyermekként kiolvasta a falu lelkésze, Hutter Zsigmond könyvtárát, különösen Shakespeare és Schiller drámái jelentettek számára nagy élményt. Szombathelyen, Győrött, Sopronban végezte középiskolai tanulmányait. Kapcsolatot teremtett Kosztolányival és Babitscsal. 1932-ben, a Nyugat 15-16. számában publikált először a folyóiratban. 1933-38 között Pécssett volt joghallgató, majd bölcsész; megismerkedett Fülep Lajossal. 1934-ben megjelent első kötete (Hidég van, Pécs). 1935-ben Baumgarten-jutalomban részesült, Észak-Európába utazott. Megjelent A kő és az ember kötete. 1937-ben Baumgarten-díjat kapott. Távol-keleti utazást tett. 1939-ben a vers keletkezéséről értekező önvallomásával (A vers születése) doktorált. Könyvtáros lett Pécssett, de sok időt töltött Budapesten is. 1947-ben Pestre költözött. Feleségül vette Károlyi Amyt. Hosszabb olaszországi tanulmányutat tettek. Világsemlélete miatt támadások érték; 1949-től csak műfordításai és gyermekversei jelenhettek meg. Színes, dallamos versein nemzedékek nevelődtek (Bóbita, 1955; Ha a világ rigó lenne, 1974). 1951-ben könyvtárosi állásából is elbocsátották. Kodály Zoltán támogatta, aki már egy tizenöt évesen írt versét (Öregek) is megzenésítette. 1956 végén megjelent gyűjteményes kötete, de 1957-től 1964-ig ismét nehezen tudta megjelentetni az írásait. 1970-ben Kossuth-díjat kapott, amelynek pénzjutalmából megalapította a fiatal költők számára adományozható Pásztor Béla-díjat. A nyolcvanas években mind súlyosabb betegségekkel küzdött. Budapesten halt meg, 1989. január 22-én.

Ismeretlen görög költő
(az I-II. századból. Szövegét Szent Ipoly őrizte meg)

Naasszénus himnusz

A világ nemző törvénye a kezdeti Ész volt,
második az Elsőszülött előmlött káosza
és harmadikul a Lélek kapta törvényül a működést,
emiatt mozgékony formát öltve küzd
a halállal, a munkát kézbe ragadva,
hol felséges hatalommal nézi a fényt,
hol bajba zuhanva panaszkodik,
hol ítélt, hol ítéltetik,
hol meghal, hol megszületik.
A bajok miatt kiúttalan
labirintba jutott bolyogva;
de Jézus szólala: Nézd, Atyám,
a gonoszság eme harca a földre
a te lehellestedtől árad el:
menekülve a durva káosz,
sose tudva, hogyan, hova, honnan;
ezért küldj engem, Atyám,
pecséteiddel a mélybe leszállok,
örökléteket végig bejárok,
minden misztériumot kitárok,
az istenek alakjait leleplezem,
s a szent út titkaiból
ajándékkal tudást formálok.

Vasko Popa
román származású szerb költő (1922-1991)

Az árnyak mestere

Öröktől fogva bolyongsz
Önnön végtelenségében
Tetőtől talpig és vissza

Önmagadat ragyogod be
Fejedben a delelő
Talpadban az alkonyat

Leáldozás előtt engeded árnyaidnak
Hogy megnyúljanak és eltávolodjanak
Zúrzavart kavarnak
Maguk előtt hajlongjanak

Delelőn az árnyakat
Igaz méretükre szorítod
Hogy előtted hajlongjanak
Meghajlásukba tűnjenek

Erre jársz ma is
De az árnyaktól nem látni téged

Choli Daróczi József
magyarországi roma költő (1939-)

Magyarország

Magyarország, te szent nagy békesség
melled élettől dagad.
Van kenyered, van zized elég,
mégis éheznek sok szegény fiad.
Éheznek kenyérre,
éheznek észre,
éheznek nagyon
az emberségre.

Tudnálak szeretni

Tudnálak szeretni,
elszánám magam...
Mernélek szeretni,
s nem hajlik nyakam.
Nem tud meghajolni,
de nem is akar?:
szegény cigány vagyok,
te pedig magyar.
Módos és magyar vagy,
gazdag az apád,
hajolni ne lásd a
szegény derekát.

Enver Čolaković
boszniai születésű horvát író, költő (1913-1976)

Boszniai paraszt

Széttagosított bocskor
Foltozott gúnya
Kócos bajusz
Zöld öv
Paraszt

Foga közt eloltott csikk
Szemében ökör-jóság
Szívében Szerelem és Isten
És faluja

Kérges tenyere megkövesült
Acél ujja megbütykösödött
Izma kőkemény sajt
Barázdált tarkója sült

Szíve mint reneszánsz festmény angyaláé.

Laco Novomeský
szlovák költő (1904-1976)

A dán királyfi

Tömérdék temető, végtelen szorongás,
betört koponya és széttört álom mennyi,
ok a gyötrődésre az örök kérdésen:
lenni vagy nem lenni.

Nyomorult magányos éjszakák félelme,
gubancos napjaim, mikor mások vészben,
saját bűnük nélkül szerencsétlenségben
méri – lenni vagy nem lenni.

Kezemben fejükkel, tiltakozó sírok fölé magasodva,
szorongás nélküli pillanatot rájuk gyengéden lehelni,
csak őértük élni,
belőlük és bennük, csak az ő vérükben és csontjukban, lenni,

úgy gondolom, ez a kérdés.

Edvard Kocbek
szlovén író, költő (1904-1981)

Szivárvány

Azt hittem, hold sugara,
s amint megmozdultam
tudtam, hogy a csend maga.

Azt hittem, csend és magány,
de szemem nyitottam
s tudtam, hogy az éjhomály.

Azt hittem, éj-sűrűség,
de megsimogattam
s tudtam, hogy gyönyörűség.

Azt hittem, ó a gyönyör,
megtalálta ajkam
s tudtam, fájdalom gyötör.

Gregor Papuček műfordításaiból

Weöres Sándor
Szombathely, 1913. jún. 22. – Budapest, 1989. jan. 22.

STAVIA SA KRAJINA

Épül az ország

Domy ako dievčat dlhý rad:
červen šatiek a sneh bielych šiat,
keď osvietia lampy ulicu,
vence sa im zlatom ligocú.

Cez hory a doly hrmí vlak,
duní most aj tunel ako drak.
Vtáky z kovu nebom plávajú,
lúče slnka lesk im dávajú.

Množstvo fabrik duní krajinou,
ako čižmy jarých šuhajov,
ľud do sveta dobra túži rásť,
horlivo si stavia lepšiu vlasť.

TANEČNÁ PIESEŇ

Táncnóta

Či predáte sukňu tú,
šuchotavú strakatú,
priliehavú ku drieku
do práce, na bál?
Sukňu žiadnu nepredám,
iba starú plachtu mám,
handier, zdrapov plný krám,
čert aby ho vzal.

Máte čižmy dunivé,
podkované, zunivé,
že by som ich šumivé,
blatu vzdorné mal?
Žiadne čižmy nemáme,
omrvinky predáme,
do myšacej chlejárne,
čert aby ho vzal.

KRÍŽIKOVÝ STEH

Keresztöltés

tučná	žaba	Kaluž	múti
tôňa	skacká	na vetve	agáta
pestrá	ružá	Lupienky	biele
hviezda	hýri	Krásli	závoje

BALADA O TROCH LISTOCH STROMU

Ballada három falevélről

Spadli zo stromu tri listy
zmeškané z neskoreho leta.

A prišiel víchor zlovestný
z ďalekého, nového sveta.

Uleteli preč tri listy.

Jeden do výšky mieril let:
tam nad mračnami našiel nový svet,
vietor ho dvíhal do výšky.

Druhý po zhone túžil hneď:
hor sa vyšvihol a zas klesal späť,
strhol ho víchor, vzal ho het.

Tretí ten po závrate mrel:
zažmúril oči a nič nevidel,
vetrisko víril jeho let.

Tri listy chceli skúsiť svet.

Spadli zo stromu tri listy
zo sveta spadli bezmocne.

Tam dole je kal blatistý –
ktože vás odtiaľ zodvihne,
chúdatká biedne tri listy?

SERENÁDA ŠAŠA JANÍKA

Paprikajancsi szerenádja

Vetříček dobiedza do jazera,
zavejú korále svetiel.
Môj vzdych, sirota, sa poberá
by v tvojom lone si prestrel.
Chuchvalec mám v hrudi, trasie sa to,
pre teba trpí Janík šašo.

Od tvojich očí krváca nebo,
tie rany sú hviezdna cesta.
Pár tvojich vlasov by mi stačilo
zaviazat' si rany miesta.
Valí sa pilina, trasie sa to,
pre teba umrie Janík šašo.

Miska to ruža, zrkadlo luna,
na perách ti súmraky horia
nálada sa mi v žiaľ zmenila,
prosby si len teba volia.
Ak zhorí do tla mi srdce zato,
Nebude viac už Janík šašo.

VÍTANIE JARI

Tavaszköszöntő

Alexander zimu zamyká,
v deň Jozefa vietor zaniká,
Benko donesie
tepla za vrece,
zima zmizne, šťastný kto žije.

Na vedomie vybubnuje sa:
všetky dievčence vydajú sa,
najprv blondíny,
čierne z a nimi,
potom hnedé aj so zvyškami.

JARNÉ SVITANIE

Tavaszi virradat

Kohút kukurí, úsvit zahorí,
spev lúčneho drozda sa ozve.
Vo hmlách na nebi zlaté byvoly
spásajú trávu po kosbe.
Nuž vid': tie nebesá,
 tá krásna zem,
sú to len bubliny,
 sú iba sen,
rozsype sa to a doznie.

Tu, kde ti nohu topánka tlačí:
to je zem! korene, vetvy, stromy!
Na čele modravú stužtičku máš:
to je nebo! nad hlavou sa ti kloní!
Medzi nimi je srdce, ten vták väzeň,
čo z obavy zavrieš za mreže:
ak ujde, viac nezazvoní.

FIALOVÝ BODLIAK

Lila bogánacs

Fialový bodliak v gatkách
vydal sa na cestu,
psí ľuľok úponkou bežal,
z hodvábu mal vestu.
Tak komótno išli,
až k lekárni prišli,
roztvoril sa oblok,
pytača tam našli.
„Nejdeme do tvojho domu,
variť sa nedáme,
radšej si košeľu
pri jarku necháme
a s mesiačkom nahí
do tancu sa dáme.
Raz, dva a tri a hop!
Z nás si blázna neurob.“